

ons van het overeengekomen bezoek af te houden, ontvingen wij tot onze teleurstelling en verwondering spoedig daarop van één der beide heeren namens beiden een kort briefje, waarin men zonder meer constateerde, dat door ons de basis voor samenwerking was versmald, waarbij men ons eveneens zonder nadere argumentatie kortweg beschuldigde van een zwart-wit-schema met den eraan toegevoegden wensch, dat God ons daarvan zou mogen verlossen. Dat was alles. Na dit schrijven vooraf formeel voor ontvangst te hebben bevestigd, werd in de eerstvolgende vergadering van het V.C. een concept-schrijven besproken en vastgesteld. Na verzending daarvan hebben wij van de beide heeren niets meer vernomen¹⁾. P. GROEN.

1) Op 2 Maart j.l. kwam bij schrijver dezen een brief van één hunner namens beiden alsnog binnen, waarin tot uitdrukking komt, de wensch tot contact met ons, waarbij men evenwel tevens doet blijken, liever niet op de door ons aan de orde gestelde zaken in te gaan en deze als een betreurd loop der dingen meent te moeten aanvaarden. Dit schrijven komt in de e.v. bestuursvergadering van het Verband aan de orde. G.

AAN EEN JONGEREN TIJDGENOOT, No. 34

Vuur, water, was

Amice,

Laat me deze week mogen beginnen met een paar foutjes te corrigeren, die in een klein aantal nummers van verleden week voorkomen. In mijn voorgaanden brief, bl. 191, kolom 1, regel 6 v.o. stond: schoen. Je moet lezen: scheen. Over dien „schoen“ mocht de schoenmaker praten, niet over de scheen (van Venus); daar hebben schoenmakers qualitate qua geen verstand van, vond Apelles. En in kolom 2, regel 11 (van den brief) v.o. staat: leest. Lees weder: scheen.

Ziezo; nu kunnen we beginnen. Verleden week heb ik een aardig versje uit Vondel's „Den Gulden Winckel“ voor je overgeschreven. Toen ik het opzocht, bladerde ik die collectie van plaatjes-met-paartjes op mijn gemak nog weer eens door. En ik kwam weer tot dat plaatje op bl. 279 van de editie-Sijthoff. Ik wou, dat ik je hier bij me had, dan kon je mee-kijken. Je ziet een (blijkbaar) perzisch tempel-interieur. Op den voorgrond een prachtig altaar. Daarop de resten van een brandend vuur. Boven het altaar geen rook, maar een geweldig wolk van stoom, en nog eens stoom; een locomotief produceert vast niet minder, als de stoomklep opengaat. Je snapt het al: er moet dus water op dat brandende vuur worden geworpen.

Nu, dat is ook zoo. Voor het altaar staat een letwat potsmierlijk afgodsbeeld. Stevige beenen, een enorme romp, en een buiten alle proporties kleingehouden hoofd. Of de teekenaar daar een bedoeling mee gehad heeft, weet ik niet. Het is hem blijkbaar om dien romp begonnen; die romp, die romp.

Want aan den voorkant zie je in den romp een flinke portie gaatjes. En uit elk gaatje schiet in ronde boog een ferme waterstraal. Elk straaltje komt precies op het vuur terecht. Vandaar die stoom, die heel het tempelhuis vervult en de aanwezigen met verbijstering slaat. Een stoom-cursus in moraal, om zoo te zeggen. Welke moraal? Dat zal Vondel je wel vertellen. Boven het plaatje staat al vast je Kort-Begrip-lexje te lezen:

Van 't Water en van 't Vuur een kluchtige verhalingsh,
Waer uyt wy naect verstaen der Heyd'nen blinde dwaling.

En onder het plaatje een spreuk uit het (apokriefe) Boek der Wijsheid:

Sapient. 13.

Gantsch ydel is den Mensche, en blind gelijk een Rotz,
In welke niet en is de Kennis onzes Gods.

Dat zal wel dezelfde tekst zijn, als dien de roomsche Canisius-bijbel aldus vertaalt:

Want grote dwazen zijn alle mensen, die God niet kennen:
Die niet, door de zichtbare goederen heen, Hem vermogen te zien.
(Wijsheid 13:1).

Maar nu weet je nog niet, hoe dat afgodsbeeld vóór dat met vuur gevulde altaar er toe komen kon, dat water uit al die openingen in zijn romp te spuiten? Lees maar eens verder:

Het Vuur by den Persers (als die niet beter wisten)
Als God wert hoogh geëert. Het welck met grooter listen
Van eenen Priester wert zeer aardighlyck bespot:
Want hy met Water-vocht gevult heeft eenen pot
Die al vol gaetkens was, gestopt met Wasch te zamen.¹⁾
En maeckten hem een hoofd zeer aerdygh nae 't betamen.
Den Afgod zoo hy was (ziet dat ghy niet en lacht)
Heeft hy voort heete vuur zeer kluchtigh voortgebracht.
Het Wasch²⁾ versmolt terstond, het Water sprongh daer
henen.

En bluschten zoo geheel den God des Vuys met eenen.
Dies werd de water-kruyck (o wonderlyck bestier!)
Voortsien by den Persers gedert in plaets van 't vuur.
't Gaet zoo noch hedensdaeghs, wanneer wy daer op
mercken.
Elck een die houdt vast³⁾ noch altijd met den stercken.

Je hebt het nu wel begrepen: die „romp“ was niets anders dan een doodgewone pot met gaatjes. Die kleine kop en die stevige beenen waren er maar bij gefabriceerd. Vandaar die vreemde proporties, zullen we maar denken.

1) D.w.z. dichtgestopt met was.

2) Was.

3) Vast = bijna.

Ik heb wel eens meer aan dat mooie plaatje moeten denken. En deze week wel zeer bijzonder. Ik las vanmorgen in „De Weeker“ nl. een aardig verhaaltje. Je mag het heelemaal lezen:

„Het volgende stond te lezen in het kerkeraads verslag van de Christ. Kerk van Deventer, zooals dit voorkomt in „de Kerkklok“. Orgaan van de Classis Apeldoorn der Chr. Ger. Kerken, van 16 Febr.

„Er werd een uitnodiging van de Ned. Herv. kerkeraad ontvangen om ons te doen vertegenwoordigen bij het afscheid van ds Los op 7 Jan. j.l. Sedert jaren staat de kerkeraad op het standpunt, dat we aan zulk een verzoek alleen gevolg kunnen geven, wanneer 't predikanten van beslist rechtzinnige belijdenis betreft. Omdat de vertrekkende pred. VRIJZINNIG is, werd aan de kerkeraad der Herv. Gem. geschreven, dat we deze uitnodiging niet konden aanvaarden. DE HERV. KERKERAAD HEEFT DAAROP GEANTWOORD, DAT HIJ NIET KAN TOESTAAN, DAT VAN BUITENAF EEN OORDEEL WORDT UITGESPROKEN OVER DE BELIDENIS VAN EEN HERV. PRED. ZOODOENDE ZOU HET MOEZAAM POGEN VAN DE HERV. KERK OM EEN EENHEID TE WORDEN ONZERZIJD WORDEN DOORKRUIST. De conclusie van het schrijven was, dat wij geen uitnodiging meer zullen ontvangen tot bijwoning van afscheid of intree van enig Hervormd predikant. De kerkeraad constateerde, dat dit de logische consequentie is van de huidige Hervormde situatie. Wij moeten de Herv. Kerk nemen in haar geheel of haar niet nemen. Zij wil zich niet meer in richtingen laten verknippen. 't Is ons niet mogelijk de Herv. Kerk hierin ter wille te zijn.”

Tot zoover het verhaal van De Weeker.

Nu is het me dezen keer niet begonnen om een debat over de vraag, of een hervormd predikant wel rechtzinnig wezen kan in betrekking tot de belijdenis aangaande de

WIJ ZIJN ALS VLINDERS.

Wij zijn als vlinders in den tuin van Uw vermogen,
en speuren zoete geuren waar Uw bloemen staan.
Wij zijn de vlinders van Uw nectar en de oogen
verlustigen zich keurend in Uw kleurenbaan.

Zoo kon het zijn! Maar ach, wij waren niet als
[vlinders
tevreden met zoetheid van Uw goedheid, Heer.
Wij gingen eigen weg en waren grage vinders
in vreemden tuin... en vonden toen geen honing
[meer.

Geen honing in de kille, klatergouden kleuren,
geschikt door handen van den boozen hovenier...
Maar als Uw storm ons tegenkomt en wij weer
[treuren

om eigen schuld aan d'oever van Uw grensruiver.

gaat het verlangen naar Uw zult're tuinen open,
en onze vleugels sidd'ns van de nieuwe kracht,
die Gij ontleedt, en ons den weg terug doet loopen
naar 't blijde land waar Gij ons blijvend
[tegenlacht.

Dan zweven wij Uw goede gaarde zingend binnen,
en schouwen onze oogen in het lichtste licht.
Dan gaan wij onvermoeid de zoetste honing winnen
in nieuwe hoven door Uw handen opgericht.

J. L. J.

kerk. Ik interesseer me om andere redenen voor het berichtje. Dat vertoornde antwoord van den hervormden kerkeraad, daar zit wat in. Van buiten af mag je niet een oordeel uitspreken over de BELIDENIS van een Hervormd predikant. Allemaal dus krijgen het parool: mondje toe: er gaat een hervormde dominee voorbij, en die kan alleen van binnen uit beoordeeld worden. Door „de Kerk“.

Prof. Gerritson zei onlangs nuchter: als ze tegenwoordig spreken van „de Kerk“, lees dan maar: de clerus. Dat hebben ze hem nog al kwalijk genomen. Maar heeft hij geen gelijk?

Even doordenken.

Een hervormde dominee preekt. De kansel is publiek. Je mag er allemaal binnenloopen. Eigenlijk — zegt iedere kerk — móest heel de stad, heel het dorp onder zijn kansel zich zetten. De man houdt dus een openbare preek. Over den bijbel, meest verspreide boek. Terwijl naast hem de confesie ligt, door Guido de Bray over een kasteelmuur geworpen, destijds, opdat de roomsche buitenwacht, met name de overheid, over dat publieke stuk een oordeel zou kunnen uitspreken. Dat staat trouwens in die prachtige voorrede van de Belijdenis: ieder mag en moet nu oordeelen over ons naar die belijdenis.

Nu, en dus preekt een hervormde dominee. Maar als je soms oordeelt — wat ieder kan, als hij maar wil — dat hij van de belijdenis afwijkt, dan mag je dat oordeel niet uitspreken. Tenminste niet als je „van buiten af“ komt. Er gaat een hervormde dominee voorbij: contineer omnes: allemaal mondje toe. Moet er een oordeel over zoo'n man geveeld worden, dan mag alleen „de Kerk“ het doen. Lees maar: de clerus.

En wij buitenstaanders, wat moeten wij doen, indien de clerus eens wat zegt? Zijn wij dan allemaal verplicht, dat clericale oordeel na te spreken? Omdat „de Kerk“ het zei? Over zooveel jaar, als de beroemde Leertucht uit de meer dan zeventigjarige ballingschap is uitgeleid (neem het eens éven aan)? Na een behoorlijk moratorium voor 't acclimatiseeren? Als 't zoo moet, dat je allemaal je oordeel over de preeken, de artikelen, de speeches, de boekjes van een hervormde dominee moet opschorten tot de clerus heeft gesproken, dan wil die clerus over ons allemaal de baas spelen. — We hangen allemaal zoo niet aan zijn lippen, dan toch ervan af.

Ik begrijp het goed, geloof ik. Ik mag dus — want ook ik ben buitenstaander — niet meer zeggen: die en die

hervormde dominee of professor is barthiaan, d.w.z. erger dan vrijzinnig. Geen wonder, dat zij van een goelen kennis van ma, die het toch deed, schreven: hij is gek geworden. De wijsheid is: op den clerus wachten.

Maar je mag óók weer niet zeggen (als buitenstaander): die clerusleden, die zijn clericale.

Dat wordt me wat. Als je ooit met de Hervormde Kerk wil „samenspreken“ (veel „synodalen“ viassen op zoo'n samenspreking), dan moet je naar de rondetafel komen zonder oordeel. Stel dus ook geen vragen naar aanleiding van een bij je toch geboren voorloopig oordeel. Zwijg, en wees stil: de clerus gaat voorbij: mondje dicht. En beeld uw tijd. Die is de zijne.

Nog iets anders in het antwoord van den hervormden kerkeraad is me opgevallen. Als een ander het waagt, het mysterie eens hervormden dominees te rubriceren in een, hetzij met kerkelijken, hetzij met theologisch-filosofischen naam bekend staande groep, dan doorkruist hij — die ander, die buitenstaander — het moelzaam pogen van de „Kerk“ (lees: den clerus) om een eenheid te worden!

Nu zou ik — maar ik ben slecht buitenstaander — in mijn onnoozelheid zeggen (denk b.v. aan de synodocraten): wie een poging tot eenheid onderneemt, die moet beginnen met precies te zeggen waar het bij het begin van de eenwordingspogingen op staat. Hoe kun je één pogen te worden, als je niet eerst rondtut zegt: op die en die punten is de eenheid zoek? Iedereen, die serieus de eenheid wil, of op een samensprekings-ideetje, eenmaal opgeworpen zijnde, tenminste serieus antwoorden wil, moet beginnen met zulke vragen te stellen. En dus afspreken: laten we eerst eens goed vast-stellen, op welke punten we metterdaad verschillen. De ergste spóttér met een samensprekingsdenkbeeld is de man, die dát niet wil.

Maar de hervormde kerkeraad van Apeldoorn verklaart: meneer, als u het waagt een oordeel te hebben over ook maar één dergenen, die we op onze kansels laten spreken in het openbaar, dan kunnen we dat alleen maar verbliden. En u voortaan van alle convocaties uitsluiten.

Maar je zit een beetje te schuifelen op je stoel. Je wilt, geloof ik, zeggen: schei uit, dát snapt een kind; vertel me liever, wat je zooveel wou met dat afgodsbeeld, dat water en dat vuur, en dan die was. Dat is het eenige, wat een kind nog niet zoo dadelijk door heeft.

Goed.

Natuurlijk is het maar een beeld; en — alle vergelijking hinkt. Maar ik wou dit zeggen:

De Hervormden hebben de laatste jaren zich geweldig laten opschröven door een uit misbegrip van „kerkelijke en wereldlijke regeeringen“ mogelijk gemaakte conglomeratie van barthiaansche woordkunstenaars. Deze mannen konden zich — soms onbekend met de gereformeerde leer — met behulp van honderd gereformeerde termen voor elke tweehonderd anti-gereformeerde inhouden overal in de leiding dringen, omdat het gros van hun kerkvolk niet meer las, niet meer begreep. Ze hebben een nieuwe zoogenaamde kerkenordering op stapel gezet, en tegenwoordig wordt geprobeerd, met zoo weinig mogelijk gerucht het gevaarte, dat geen mensch echt lezen kan (als je zegt, wat er werkelijk in staat, dan zeggen ze: de man is gek) erdoor te krijgen. Velen denken, dat het de „kranke kerk“ geneest; maar het maakt de zaak alleen maar erger, omdat de leer-verschillen, die nu tenminste nog een naam hebben, dan heelemaal naamloos worden. Daarna zal de mythe van de eenheid der Hervormde Kerk te gereeder geloof vinden, en die mythe slaat dan weer de brug naar de mythische wereldeenheden: de „Kerk“ in de greep van de wereld-doorbraak: communistisch, indien het communisme slaagt. En anders wat anders, dat óók weer mis is.

In die nieuwe Orde heet het, dat de Kerk wil belijden in gemeenschap met de belijdenis der vaders.

't Klinkt kostelijk; heel wat menschen vliegen erin. Ze denken aan belijden in zakelijke overeenstemming met den letterlijk verstanen inhoud der belijdenis. Maar „in gemeenschap met de belijdenis“ is heel wat anders dan „in overeenstemming met de belijdenis“. Het betekent: je moet zoo iets hebben als het pathos, de warmte, de bezieling, den ernst, de spanning, het eerbiedige verwachten, zeg maar: HET VUUR, het vuur, het vuur van de vaders. Het vuur, dat is alles.

Nu wil men — om in de beelddespraak te blijven — dat vuur op het altaar leggen, en vóór dat altaar den goddes-vuurs rechtop zien staan. Daar staat straks die goddes-vuurs. Gebouwd met het aanwezige materiaal. Want als je eerst van het aanwezige materiaal een flinke portie overboord zou werpen, zeggende: daar kan ik geen opgericht liefdes-vuur-beeld van fabriceren, dan zouden de pogingen van de leiders, om de eenheid te bewaren, d.w.z. om ze allemaal mee te krijgen, en voor de mythe te winnen, „doorkruist“ worden. Men richt zijn beeld dus op, en maakt een romp van den pot van het aanwezige menschenmateriaal.

Nu zaten er in dien pot heel wat gaatjes. Die pot heeft al zooveel jaren dienst gedaan in de huishouding. Er kon altijd van alles en nog wat in. Wat dan? Het pathoslooze, goele man, het wáter. Belijdenis. Niet alleen jouw gereformeerde belijdenis, maar ook de remonstrantsche, de cartesiaansche, de spinosistische, hegeliaansche, de liberale, de ethische (zoo heette dat vroeger), de links-moderne, de rechts-moderne. Allemaal formule; lóér; intellectúele neerslag, cerebraal spul; en dát is niet in eere. Vuur-van-pathos is nu eenmaal vijand van water-van-begrip. Vuur (het belijden) is alles. Water (begripsmatige, wel-omschreven leer of belijdenis) is niets.

Maar die gaatjes, daar heeft men iets op gevonden. Niet de kerk, maar de Kerk, de Geleerden-Clerus, de barthiaansche. Ze zagen al die gaatjes wel in den pot, die romp moest worden, en ze begrepen: zetten we daar zóó maar een kop op, en een stel beenen er onder, zeggende: stá op uwe voeten, gij vuur-god der Naamlooze Paternale Passie, Gij Embleem van het Patrimoniale Pathos, o gij BelijdeNISlooze BelijdeNSSpannings-Volle, dan loopt dat intellectuele water eruit. Het loopt dan de spuigaten uit. Maar wij weten wat wij zullen doen. Carolus Magnus Basileensis, Karl Barth uit Basel (wij Baselen, en bazelen dus nooit meer) zal ons helpen: die heeft wás. Neem van zijn wás, strijk was over elke opening in den pot, stop alle gaatjes dicht; dan blijft het water in den pot, en al loopt het met de verschillen ook de spuigaten uit, ze loopen toch de spuigaten niet uit; de spuigaten zijn im-

mers geen

gespuid.

Vandaa-

zegt: wat

zoo maar

uit? Sche

gij uw me

Het is

Er zijn al

den laten

het water

den, en d

Maar d

men te k

hoogtepu

thos beel

thos van

met de K

hebben; e

van een o

wagen-op

van de w

koel woc

sche woo

doorbraa

gereforme

Het een

neer in h

is 't dood

de werke

waren van

is het co

over het

„III 3“ d

Je moe

hervormd

ze zich va

die niet s

ruimte om

het proces

es: het w

en filosof

de barthi

intellectu

lijk path

willen uit

dagogisch

eindigt he

de pot le

en voorts

belijden m

en ook g

Het is

eindelijk

grootste

vormde k

Met hu

Amice

Het oc

Rotterda

om het a

wat nad

van de h

is voor

eigen dw

nen. Voc

zienderoc

verzwakt

In die

den giro

die als s

den com

In wez

grondijn

de ellend

tie en de

Een ku

En er

„christen

ten van

Rousse

De me

woord de

De huz

van den

en een v

rijke bel

van onze

Van he

Robespier

wat hij z

Hij is

die vol g

en maats

maar da

allerwege

en ellend

Hij blij

kleed aan

Hij wis

een mens

niet.

Om dit

Europa v

dan lette

Het be